

Общобратски призив за възстановяване на Къщата на Завета в Арбанаси

Любезни братя и сестри,

Настоящия призив има за цел да изрази ясна и аргументирана позиция защо е важно да се запази Къщата на Завета в Арбанаси в цялата пълнота на нейното автентично излъчване, че това практически е възможно, и че все още не е късно да се реализира ако цялата братска общност се обедини с Любов около тази кауза.

А защо е важно според мен това да стане? За да имаме един физически жалон, който да приземява човешкото ни егo и напомня, че Учителя винаги по време на своя земен път е избирал единствено прости, скромни и чисти форми, които да приютяват Духа. Само две такива форми са запазени: къщата на брат Темелко в Мърчаево и къщата на Завета в Арбанаси, които са свършили за времето си прекрасна работа. Изключително болно е да се разсъждава за тях като за обекти с музейна стойност, на които им е време да се пенсионират вместо да им се даде равна възможност докато могат, да работят и творят рамо до рамо със по-младите и съвременни форми. Кое ще бъде по устойчиво - чисто механичното скъсване със „старото“ или органичната приемственост, съжителство и естествено отмиране на определени форми?

Ще разбера тези от вас, които нямат време или желание да прочетат писмото до края, ако сте от тях може да отворите приложеното в pdf файла **архитектурно становище на арх. Георги Георгиев** за реалното състояние на сградата и възможната перспектива за нейната реставрация.

Нужно е дебело да подчертая, че макар Къщата да се стопанисва от братската общност в Търново, тя юридически е собственост на „Духовно Общество - Бяло Братство“, България. Управителният съвет (УС) на последното начело с неговия председател е натоварено с функцията да се разпорежда и упражнява контрол над собствените му имоти. УС се избира на Общо събрание (ОС) от ръководителите на братски общности в страната, а на ръководителите им се гласува доверие от братята и сестрите по места.

Считам, че отговорността за минали и бъдещи действия или бездействия по отношение на къщата на Завета в Арбанаси няма как да бъде носена само и единствено от малката братска общност в Търново, а изисква активна позиция от всеки брат или сестра, обвързан за добро или лошо с организацията „Духовно Общество - Бяло Братство“, България. Поради това призова се разпраща до председателя и членовете на УС, ръководителите на братски общности, тематични Интернет страници/портали свързани с Учението и групи в социалните мрежи в страната и чужбина.

В никакъв случай не храня илюзии, че само по себе си писмото може да промени господстващата в момента нагласа, а именно за събаряне на старата къща и построяване на нова с цялата условност и наивност, че тя ще се доближава до оригинала! Въпреки това съм длъжен да отправя този апел като последен опит за спасение на Къщата на Завета, в противен случай както ще разберете по нататък в

изложението ми бих имал дълбоки угризения на съвестта, че съм премълчал удобно за съществуването на лекарство за обект, който незаслужено се третира като неизлечимо болен пациент.

Как започна всичко?

Макар и да съм четвърто поколение последовател на Учението и по двете родови линии, едва около или след 2012 г. случайно попаднах в Интернет на снимка на стара българска къща в село Арбанаси, където Учителя е съставил Завета на цветните лъчи. Снимката беше повод на разгорещена дискусия във Интернет, където битуха две полярни мнения: за събаряне/нов градеж тип реплика или реставрация на оригинала. За съжаление не останах с впечатление спорещите страни да имат достатъчно ясна представа за средствата, специфичните умения и труд нужни за реализиране, на който и да е от двата варианта. Действително, за повечето братя и сестри сградата изглеждаше като че ще рухне всеки един момент. При мен беше различно, защото бях претръпнал и виждал подобни сгради в много по-окаяно състояние. В периода 2006-2009 г. за мой клиент англичанин професионален реставратор на ретро автомобили издирвах в Габровския Балкан и Странджа планина подобни стари къщи с ценна архитектурна стойност и опазени от бетоново вмешателство по времето на социализма, впоследствие упражнявах контрол върху някои етапи от тяхната реставрация. За къщата в Арбанаси без да я бях виждал лично имах скромното убеждение, че ако се намерят майстори, а чак след това и средства, не би трябвало да е проблем да и се възстанови автентичния вид.

Измина време, в което темата къща на Завета в Арбанаси е била загнездена в спящо за моя вътрешен мир състояние, с изключение на може би редките епизодични коментари и споделяне на снимки от братя и сестри в Интернет. Докато не дойде „заветният“ ден 24.02.2014 г. когато ми се удаде възможност да посетя и огледам къщата макар и само отвън. Времето беше облачно, ръмливо, настроението тягостно, една в миналото достолепна стара къща все още се държеше на крака и съжителстваше редом със спретнатата новичка сграда. В същото време занемарената къща навяваше тъжни мисли за отношение като към прокажен човек поставен под карантина от ближните си, а поговорката „Болен здрав носи“ кънтеше ясно и отчетливо в мислите ми!

А тя старата къща със своето звучно и разпознаваемо име „Къща на Завета“ беше станала причина за изначално чистия братски порив за съграждане на ново братско средище на силно енергийно място като Арбанаси, където в миналото е кипял интензивен братски живот. Ако трябва да бъдем честни пред себе си без съществуването на Къщата на Завета надали построяването на новата сграда би привлякло същата подкрепа и в крайна сметка да бъде реализирано. Именно благоговението пред това, което символизира и носи като памет старата къща е изнесло в немалка степен на гърба си новия градеж!

Вече видял на живо състоянието на къщата имах доста по-твърдото убеждение, че нейната реставрация е напълно постижима, но освен средства и действия в

краткосрочен план бе нужно експертно мнение за предпочитане от специалист, който има не само теоретически, но и практически опит в строежа и възстановяването на подобен тип сгради, а такива хора не са толкова много и буквално в повечето случаи трябва да се издирват като игла в купа сено.

Лесният път беше да се доверя сляпо на следното мнение на сестра от Търновската група изказано във фейсбук на 15.11.2014г.: „*От 2005 до сега са я гледали достатъчно много специалисти и всички са били на едно мнение, че конструкцията е поддала по начин, по който не може да се възстанови. Аз самата съм искала да се възстанови, но нямаше нито един инженер, който да подкрепи това мое мнение. Тази къща в момента е опасна за влизане в нея. Тези подпори ми приличат на ситуация, в която един много възрастен и много болен човек не може да замине за онзи свят, защото го държат на системи в болничното легло, увиснал между двата свята. Трябва да приемем това и да му позволим да си замине. На нейно място ще се построи нова, хигиенична и здрава къща, която да обслужва нуждите на хората, а те са сериозни. Арбанаси е естествен център на страната и дори сега само използвайки салона и двора ежегодно се състоят много събития, на които се събират хора от цялата страна.*”

При цялото ми уважение към сестрата и въпросните специалисти, считам че това мнение не описва реалното състояние на нещата и рискува да подведе многобройната братска общност в грешна посока. Мнението на тези неназовани експерти би имало някаква тежест само и едва след като публично се изнесат техните имена, периода в който е направен оглед на терен, становище изразено в писмена форма, зад което те застават с професионалния си ценз, безспорен опит в тази тип строителство и не на последно място гражданска доблест. Силно се надявам в резултат на писмото ми все пак тези мнения да видят бял свят и станат достояние за цялата братска общност.

За да не остане моето мнение едно от многото изказани в братския ефир и скоропостижно забравени, прецених че най-разумният начин да бъда полезен в разрешаването на противоречието за живота на къщата на Завета е като намеря доказан професионалист, за да изкаже компетентно мнение и носи отговорност за казаното. Не се ограничих до тесните рамки на условно наречените „братски среди”. Освен с безспорен професионален ценз търсения специалист поне за мен беше важно да е пример за работа по високия идеал в света, с известна степен на духовна осъзнатост, богат вътрешен живот и стремления. Търсенето ми продължи около година докато най-накрая не попаднах на арх. Георги Георгиев в Белоградчик, може би неслучайно съдбата ни го изпрати защото той е родом от Велико Търново.

И така приблизително година след първото ми посещение на къщата, с арх. Георгиев едновременно ни се предостави възможност да посетим Арбанаси и направим оглед на терен. От предния ден се бях уговорил с брат Николай Конакчиев, че желая да видя къщата не само отвън, но и отвътре. В ранното утро Арбанаси ни изненада с тънка снежна покривка, бяхме пред къщата в 9:30ч. и тримата. По-късно към нас се присъедини г-н Иван Димов от фирма Спонец ЕООД Велико Търново, специализирана

както в реставрацията на традиционни стари български къщи, така и в строителство на нови дървени къщи, той беше поканен от арх. Георгиев за допълнително мнение и всеобхватен анализ и преценка на състоянието на къщата. Изключително съм благодарен на Иван за отделеното от него време и ценни съвети, споделени напълно безвъзмездно.

Срещата премина в добронамерен и делови тон, на раздяла брат Николай надявам се съвсем искрено сподели, че за кратко време е научил много нови неща. В началото помолих брат Николай като жив и активен свидетел на процесите да направи кратка ретроспекция на промените в състоянието на къщата от периода на закупуването и до ден днешен. Първоначално къщата е била в доста по-добро състояние и дори се е ползвала за преспиване от братя и сестри. Няколко години след закупуването се наблюдава поддаване на конструкцията в две посоки - юг и изток. По преценка на брат Николай и брат Данчо са поставени подпори на тези две стени (в момента подпорите са свалени), дъбовият гредоред в края на източната каменна стена е бил допълнително подпрян с идеята да се иззида наново тази каменна стена. Това са били все действия водени от добри намерения, но както се вижда от становището при допитване със специалисти част от тях е можело да бъдат извършени по-професионално и да адресират с хирургичска прецизност истинската причина за поддаване на конструкцията.

По думите на брат Николай се оказва, че братската общност разбира сравнително късно, че сградата има статут на паметник на културата от местно значение, и каквито и видове действия да се предприемат (събаряне, реставрация, частично укрепване и т.н.) за тях трябва да има проект съгласуван с НИКН (**Национален институт за недвижимо културно наследство**). В случая незнанието не е оправдание, защото е изцяло задължение на купувача на имот в селище обявено за архитектурен резерват наред с проверките за вещни и други тежести да провери и за евентуални ограничителни параметри при бъдещи строително ремонтни дейности свързани с конкретния имот. След известен период от време, братската общност или по скоро определена група от нея преценяват, че сградата не подлежи на възстановяване и на преден план излиза идеята да се построи изцяло нова сграда от камък, дърво и стъкло като се направи опит само за запазване на източната стая, в която е написан Завета на цветните лъчи в приблизително близък до оригиналния и вид. Влиза се в дългогодишна преписка с НИКН като се изпращат снимки показващи лошото състояние на къщата с искане да се издаде разрешение за нейното събаряне.

Според мен точно в този момент е направено фундаментално залитане встрани от правилната посока, а именно да се изиска предписание и компетентно становище от НИКН за укрепване/реставрация и само ако това наистина е невъзможно като крайна мярка да се отиде на варианта искане на разрешение за събаряне. За съжаление е изгубено ценно време измерващо се с години на бездействие, което е приближило сградата много близко до по-крайният вариант. Доколкото това волно или неволно бездействие е морално оправдано оставям като тема за размисъл на личната съвест на ангажираните страни. По време на огледа арх. Георгиев и Иван Димов буквално

направиха архитектурна дисекция на строителството на къщата през различните периоди, използваните строителни техники и похвати и най-важното причините за сегашното и състояние!

Горещо призовавам всеки да отдели време да се запознае с приложеното писмено становище на арх. Георги Георгиев, който се е постарал то да бъде максимално обективно, балансирано и по възможност на по-достъпен език, за да може дори обикновения читател да си извади заключение за реалното състояние на Къщата на Завета в Арбанаси. По-долу откроявам според мен ключови наблюдения и изводи изразени в становището:

- Сградата не е датирана, но характерни архитектурни особености навеждат на мисълта за приблизителна възраст от 300 години. Ако това е вярно, то някои от дъбовите греди са над 400 годишни. Дърветата, от които са отсечени са израснали само около 2 века след падането на Второто Българско Царство на цар Иван Шишман в Търновград и началото на петвековното турско робство!
- Талпената конструкция на втория етаж е сглобена „на венец”. Този вид сглобка е характерна за средновековното строителство. Според Н. Колев, това е стара славянска традиция съществувала до края на 17-ти век (Българска етнология, стр. 155). Според арх. Стамо Стамов само в две от най-старите къщи на Жеравна се среща като изключение познатият в средновековното строителство начин на сглобяване „на венец” (Архитектурата на Жеравна, стр. 46).
- Не разполагаме с информация за запазена такава средновековна сглобка при други къщи в Арбанаси и района. Този факт навежда на предположение за възраст на сградата от около 300 г. Това прави къщата уникална.
- Каменните основи са сравнително здрави и не са основната причина за подаване на конструкцията.
- Къщата е била изградена от по-скромно арбанашко семейство, използвани са материали с по-скромно качество и размер в сравнение с други стари къщи в Арбанаси. Още едно доказателство, че не случайно Духът е избрал тази по-скромна като форма къща да работи и се изяви.
- Къщата е занемарена, но подлежи на възстановяване, ако такова се предприеме в разумни срокове.
- Цената за реставрацията вероятно ще бъде съизмерима с тази за нов градеж, твърде вероятно е да бъде и малко по-ниска. Това може да се остойности точно и детайлно на базата на поне идеен проект/задание за реставрацията.
- Не е написано от арх. Георгиев, но според него освен волна или неволна човешка небрежност, в това си състояние най-голям риск за къщата представлява евентуален земетръс или екстремен ураганен вятър/буря.

Моят призив е:

- Да се обсъди становището на арх. Георги Георгиев при първа възможност от УС, след това на ОС и в братските общности по места и в чужбина.
- Да се даде публичност на цялата кореспонденция между НИКН и „Духовно Общество - Бяло Братство“, България и да се зададе нов тон на комуникацията, като двете страни станат равноправни партньори, където единия помага на другия и обратно да изпълни собствения си морален ангажимент: едната страна пред държавата, а другата пред братската общност.
- Да се възложи изготвянето на качествен проект за реставрация и да се представи в НИКН за одобрение.
- Само и единствено при отхвърляне на всички проектни варианти за възстановяване да се изисква разрешение за събаряне на къщата.

Какво рискуваме ако не пристъпим към горепосочените стъпки?

- Нашето отношение към Къщата на Завета в Арбанаси да заприлича (то донякъде и в момента е такава) на поведението на едни светски хора, водени изцяло от човешкия си прагматизъм оцветен от материално-битови съображения. Пример за това е аргумента да се събори старото и построи новото, защото така ще има малко по-голяма леглова база. Ами, че то по подобен начин разсъждават и собствениците на къщи в Стария град Несебър, собственици на къщи паметници на културата на апетитни места в София, където е много по-изгодно умишлено да се остави на саморазрушение съществуващата сграда и да се построи нов блок с апартаменти. Единствената разлика между нас и тях ще бъде, че това което ние построим няма да е с цел материална облага и че поне засега няма данни да сме събуждали корупционните инстинкти в НИКН за да ни издаде по-бързо разрешението за събаряне или одобри изгодния за нас проект.
- Да допуснем голямата грешка на братята и сестрите в село Тополица през 70-те години на миналия век, които вместо да реставрират барелефите на Чешмата със Зодиаците решават изцяло да я съборят и изградят отново. Какъв е крайният резултат? Успяват да завършат новия градеж плод на мъчителни усилия десетки години наред, за да се получи една бледа сянка на оригиналът създаден по-високия идеал само за 20 дни. След събарянето на чешмата в селото се преселват турци и помаци, които днес са мнозинство. В селото има джамия, а уникалният братски салон, построен по Вълко Червенково време е собственост на турчин. От някога чисто българско село, гордеещо се с най-голямата селска братска общност съществувала в България се превръща в село с изчезващо българско население и нито едно постоянно живеещо братско семейство.
- Пълното ми вътрешно убеждение е, че ако се оставим да ни водят чисто човешките идеи и не определим съдбата на Къщата на Завета в Арбанаси в духа

на Заповедта на Учителя, това може да има непредвидими последици не само за братска общност Велико Търново и цялата братска общност, но по-лошото дори за нищо неподозиращите светски хора от околността.

Вероятно тези от вас, които са виждали преди една или повече години Къщата на Завета на живо или на снимка са обърнали внимание на източната стена, където предполагам с цел укрепване имаше заковани две дъски на кръст. Това и тогава ми е правило лошо впечатление все едно къщата е запечатана в по-старо време от някакъв бирник или частен съдебен изпълнител в по-модерни времена. Миналата година при прочит на лекцията *Езикът на Природата (9-та лекция СОК, 3-та година от 16.12.1923 г.)*, Учителят казва следното: „Например аз спазвам следното правило: не мога да закова две дървета във форма на кръст. Защо? Може да кажете, че това е суеверие. Не, кой и да е ученик, който изучава окултната наука, никога няма да закове две дървета на кръст. Често вие с пръстите си правите един кръст подавате го някому и казвате: ”Целуни го!”. Не, кръстът е най-голямото противоречие в света. Кръстът показва едно грешно дисхармонично състояние в Природата. В окултната наука кръстът е място на падение, мъчение и страдание. Кръстът и ред други символи представят езика на Природата.”

Това се запечата в паметта ми и когато преглеждах снимките си от Къщата на Завета направени миналата година направо ме разтърси. Февруари 2015г. като посетих за втори път къщата, освен, че липсваха подпорите забелязах отчупена и половината на една от двете дъски заковани на кръст. Дано това е един истински положителен знак на Живата Природа, който да ни даде подтик да разрешим разумно противоречието за съдбата на къщата!

В заключение, ако се водим от духа и буквата на светските закони, те изискват от „Духовно Общество - Бяло Братство“, България да уважи статута „паметник на културата от местно значение“ на Къщата на Завета и като добър стопанин, ако е възможно да я реставрира, тука всяко средно положение и шикалкавене ни тласка към използването на методи опасно близо до тези на Бялата лъжа. От друга страна да очакваме от НИКН при сегашното състояние на къщата да издаде разрешение за събаряне ще е равносилно на това въпросната държавна институция да погази моралния си ангажимент и призвание, а именно да опазва културното наследство. Най-важния въпрос, на който всички ние като братя и сестри трябва да си отговорим е дали искаме и имаме волята да турим като патерица на светските закони и закона на Любовта в нашите мисли и дела. Само тогава реставрацията на Къщата на Завета ще бъде благословена от Небето и завършена успешно!

Само светлият път на Мъдростта води към Истината.

Тя постоянно ни весели.

Благодаря ви за вниманието и търпението!

Васил Димитров